

Polski Uniwersytet na Obczyźnie – teraźniejszość i przyszłość

Halina Taborska

Jubileusz to zazwyczaj czas refleksji nad przeszłością, ale także pytania o dzień dzisiejszy i o przyszłość. Polski Uniwersytet na Obczyźnie założyli i prowadzili ludzie o dramatycznych życiorysach wojennych, ludzie wielkiej odwagi i determinacji, z wizją i przeświadczeniem, że Polsce, aby trwała, potrzebna jest niezależna nauka i narodowa edukacja. I tej właśnie sprawie wielu z nich poświęciło znaczną część swego zawodowego życia.

Profesorów została już tylko garstka i pytanie o to, co zrobić, aby edukacyjna spuścizna, której są współtwórcami i strażnikami, wpisała się na trwałe w historię polskiego szkolnictwa wyższego. Temu celowi służą na PUNO systematycznie prowadzone badania naukowe, wykłady, publikacje, takie jak *Słownik Biograficzny Pracowników Naukowych Uczelni*, sporządzony przez prof. Zbigniewa Judyckiego, kierującego Zakładem Biografistyki Polonijnej PUNO, opublikowany w 2008 roku oraz mająca się ukazać w pierwszym kwartale przyszłego roku obszerna praca dr Joanny Pyłat zatytułowana *Polski Uniwersytet na Obczyźnie (PUNO). Rozważania historyczne na temat wkładu akademickiego PUNO w dorobek kulturalny i naukowy niepodległej Polski i Wielkiej Brytanii*. I cel drugi - sprawić, aby ta tradycja była tradycją żywą, aby niewielka kadra uczelniana i struktura administracyjna PUNO mogła nadal służyć pokoleniom dawnych i nowych emigrantów, a przede wszystkim służyć sprawie polskości w wieloetnicznej i wielonarodowościowej społeczności zjednoczonej Europy.

Czas dzisiejszy PUNO to czas przemian i nowych edukacyjnych programów. Uczelnia funkcjonuje głównie poprzez dwa instytuty i zakłady. Najmłodszy **Zakład Psychologii Stosowanej**, działający w ramach Instytutu Kultury Europejskiej PUNO, ma w obszarze zainteresowań badawczych problematykę migracji polskiej do Wielkiej Brytanii, kondycji polskich rodzin na emigracji,

funkcjonowania uprzedzeń i stereotypów narodowościowych; a drugim głównym wątkiem jest psychologia zdrowia - ciała i psychiki ludzkiej. W drugim semestrze bieżącego roku akademickiego odbędzie się jednodniowe sympozjum, prezentujące pierwszy etap pracy nad projektami badawczymi Zakładu i uczestników psychologicznego seminarium doktoranckiego. Na luty 2010 planowane jest rozpoczęcie zaocznego studium dyplomowego, pod nazwą „Psychologia stosowana – Podstawowe metody i techniki pracy w warunkach emigracji”.

Ważną rolę w studiach nad emigracją polską odgrywa **Zakład Badań nad Emigracją Polską w Wielkiej Brytanii** pracujący pod kierownictwem prof. Bolesława Indyka, który uprzednio nosił nazwę: Zakład Badań nad Drugą Emigracją Niepodległościową.

W zakresie dydaktyki wspiera on Kurs Kultury Polskiej oraz Uniwersytet Trzeciego Wieku i Innych, wykładami z historii emigracji polskiej w Wielkiej Brytanii i jej dnia dzisiejszego – prezentuje zarówno instytucje i działania toczące się w obrębie struktur emigracyjnych, jak i organizacje działające w strukturach brytyjskich. Zakład rozpoczął też w ubiegłym roku akademickim samodzielną działalność dydaktyczną, jaką stanowią periodyczne, sobotnie wykłady otwarte. Pierwszym z tego cyklu był czerwcowy wykład o „Związku Harcerstwa Polskiego poza granicami Kraju”.

Pokłosiem działalności badawczej Zakładu była m.in. książka dr. Bogdana Szwagrzaka, *Polskie emigracyjne organizacje młodzieżowe w Wielkiej Brytanii jako czynnik w formowaniu postawy społeczno-obywatelskiej 1950-2005* (2007).

W ubiegłym roku akademickim Zakład był współorganizatorem jednodniowego Sympozjum PUNO; było to kolejne ogniwo rozpoczętego w 2004 roku cyklu konferencji poświęconych wkładowi polskiemu w naukę i kulturę Wielkiej Brytanii; trzy z nich odbyły się w Londynie, a trzy w Krakowie, gdzie organizowane były przez PAU, a ich gospodarzem był uhonorowany na inauguracji bieżącego roku akademickiego doktoratem honoris causa naszej Uczelni znakomity historyk profesor Jerzy Wyrozumski.

Wspomniany już **Uniwersytet Trzeciego Wieku i Innych** rozpoczął w październiku drugi rok działalności. Jego program obejmuje 60 obowiązkowych wykładów rocznie, z szerokim spektrum tematów z historii i współczesnej kultury polskiej, kultury europejskiej i psychologii stosowanej.

Międzypokoleniowe i multidyscyplinarne jest również nasze **doktoranckie seminarium humanistyczne**, które wchodzi w trzeci rok swego istnienia; mamy doktorantów z zakresu pedagogiki, historii, polonistyki, filozofii i kulturoznawstwa. Z racji różnic pokoleniowych oraz rozmaitych pól badawczych, wiele uwagi poświęcamy metodologii badań naukowych i rygorom interpretacji w naukach humanistycznych.

Instytut Technologii Komputerowej i Komputerowych Technik Nauczania, działający od roku 2007 pod kierownictwem Małgorzaty i Jerzego Nowickich, odpowiedzialny jest za organizację i funkcjonowanie prowadzonych od lat 15 kursów komputerowych PUNO, a w roku ubiegłym zapoczątkował nowy cykl szkoleń, dających uczestnikom możliwość podwyższenia jakości i wydajności pracy z komputerem w kontekście komercyjnego przedsiębiorstwa. Cykl ten, kontynuowany w bieżącym roku akademickim, obejmuje zagadnienia techniczne, organizację pracy, grafikę, reklamę i finanse.

Celem Instytutu jest nie tylko prowadzenie kursów, które dają uczestnikom praktyczną wiedzę przydatną w wykonywanym zawodzie, podaną w sposób skondensowany i efektywny, ale także - a może przede wszystkim - kontynuowanie tradycji prowadzenia kursów, budujących, stymulujące intelektualnie, pomosty między różnymi dziedzinami wiedzy. Podstawowym nurtem działalności Instytutu mają być kursy interdyscyplinarne, dające użytkownikom umiejętności wykorzystania istniejącej technologii komputerowej do sprawnego gromadzenia i obróbki danych, budowania hipotez, symulacji procesów oraz nadzoru badań i wizualizacji rezultatów.

W roku bieżącym rozpoczęliśmy **program małych grantów** dla profesorów z Polski, którzy są gotowi uczestniczyć w działalności dydaktycznej naszej uczelni

poprzez: prowadzenie seminariów doktoranckich, wykłady na Kursie Kultury Polskiej oraz wykłady dla Uniwersytetu Trzeciego Wieku i Innych. Chcemy wspierać projekty badawcze polskich akademików, a szczególnie projekty pogłębiające wiedzę o działalności naukowej, literackiej i artystycznej polskiej emigracji w Wielkiej Brytanii, a także prace porównawcze z dziedziny nauk humanistycznych oraz psychologii stosowanej polskiej i brytyjskiej. Pierwszy etap wdrażania projektu umożliwiła nam dotacja Fundacji Hanny i Zdzisława Bronclów oraz PAFT. Wspiera nas również Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie.

Są to inicjatywy nowe, natomiast kursem PUNO nieprzerwanie działającym od lat 50. ubiegłego wieku jest, flagowy dla Uczelni, **Kurs Kultury Polskiej** Wydziału Nauk Humanistycznych, obejmujący całość dziejów kultury polskiej w jej europejskim kontekście. W przeszłości były to programy licencjackie i magisterskie, dziś jest to kurs otwarty nieodpłatnie dla wszystkich zainteresowanych; jego edycja w roku akademickim 2009/10 nosi nazwę „Kontakty polsko-brytyjskie”.

Szczególnie ważne dla działalności PUNO są **sympozja, konferencje i promocje książek**. Informacje o nich zawiera wspomniana wyżej praca dr Joanny Pyłat. W najbliższej przyszłości chcemy opracować dwa programy konferencyjne poświęcone wkładowi emigracji w życie kraju ojczystego i historii polskiego szkolnictwa wyższego poza granicami kraju.

W ubiegłych latach przeprowadziliśmy parę wspólnych programów dydaktycznych z uczelniami krajowymi, takich jak kurs letni dla studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego i zjazdowy kurs Filozofii i Etyki, wspólnie z Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Były to jednak programy i działania doraźne.

PUNO, najmniejszy uniwersytet Europy, nie może dłużej pomyślnie funkcjonować sam – brak mu poparcia prawnego i finansowego władz polskich, brak młodej kadry i studentów. Czas przyszły to czas systematycznej współpracy z uczelniami krajowymi. Uczelnie polskie, te wielkie i te mniejsze, państwowe i

prywatne, przesyłały nam życzliwe słowa i oferty współpracy, podpisaliśmy umowy z Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, z Uniwersytetem Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz z ALMAMER, Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Warszawie. Teraz przyszedł czas aby podjąć systematyczną, ciągłą a nie doraźną, wspólną pracę edukacyjną, akceptowaną przez władze krajowe. Akademia Finansów w Warszawie, wysoko notowana w rankingach krajowych, zamierza z nami taką współpracę podjąć w roku 2010. W lutym przybywa też do Londynu Akademia Humanistyczna imienia Aleksandra Gieysztora w Pułtusku, z ofertą edukacyjną studiów wyższych w obszarze humanistyki, która w geście uznania i poparcia dla PUNO pragnie wesprzeć nasze humanistyczne seminarium doktoranckie.

Mamy wielką nadzieję, że uda nam się kontynuować niedochodowe, specyficzne dla PUNO programy, takie jak Uniwersytet Trzeciego Wieku i Innych, nieodpłatny Kurs Kultury Polskiej, seminaria doktoranckie, wielotematyczne wykłady wszechnicowe. Wierzymy, że wzbogacać one będą jakość życia naszej emigracyjnej społeczności, jej poziom intelektualny, otwartość umysłową i wiedzę o otaczającym nas świecie.

Chcemy, aby PUNO pozostało tym wyjątkowym miejscem w Londynie, do którego można regularnie przychodzić na polskie wykłady, seminaria, debaty; miejscem, które jest zarówno stałym pomostem pomiędzy światem akademickim Polski i Polonii, jak i terenem, gdzie kultywuje się polskość, wiedzę o polskiej kulturze i nauce, o osiągnięciach polskich w kraju osiedlenia i kraju pochodzenia. Pragniemy też, aby było miejscem kontaktów między polskim i brytyjskim światem nauki.

I na koniec – życzenie jubileuszowe – aby następne 70 lat działalności Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie było równie ważne dla polskiej edukacji narodowej jak 70 lat minionych.